

מעדני כתא

משיעוריו של הגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א

פרשת קורח תשפ"ב שנה שלישית גליון 144

בענין מחלוקת הפוסקים אי ראוי ללבוש טלית בלילה כדי להתחייב במצווה להסוברים דכסות יום חייבת בציצית אף בלילה

יבואר דברכת המצוות באה להשלים המצוה

וכבר נודע להביא ראיה שהברכה נתקנה להשלים המצוה כמבואר בברכות דף מ ע"ב גבי ידיו מעשר דמתודה לא אכלתי באוני ממנו וגו' ולא שכחתי והיינו לא שכחתי מלברך ואם שכח אפי' פ"א לברך להפריש תרומות ומעשרות אינו יכול להתודות, ולכאורה הווידי אינו אלא שקיים מצוות הפרשת תרומות בשלימות אבל הברכה אינו שייך למצוות ההפרשה אלא מצוה בפני עצמה היא, וע"כ הטעם משום דכיון דלא בירך חסר בשלימות המצוה וצריך להתודות שקיים מצוות הפרשת תרומות בשלימות. ובוה"ו יובן שייטת המגן אברהם שייכול להתעטף בציצית בלילה אע"פ שאינו יכול לברך דס"ל דכל חיוב הברכה אינו אלא לשלימות המצוה ולהכי ס"ל דעדיף שיעשה המצוה שלא בשלימות מאשר לא יעשה המצוה כלל, אך הט"ז ס"ל דעדיף שלא לקיים למצוה כלל כיון דגורם לעצמו אח"כ לבטל מצוה דרמיה עליה, (ועי' מו"כ בגליון 92).

שיטת המרדכי דשרי ללבוש ד' כנפות בלא ציצית בשבת ומ"ט לא"א הכי לענין ציצית בלילה אע"פ דלא יוכל לברך

אמנם יש לדון דהנה המרדכי ס"ל בריש הקומץ רבה דבשבת כיון דא"א להטיל ציצית דאסור מטעם מלאכת קושר יכול ללבוש לכתחילה בגד החייב בציצית בשבת ולא יטיל בו ציצית כיון דהוא אנוס מקום המצווה, והיינו דאין איסור ללבוש בגד בלא ציצית אלא דאיכא מצווה להטיל ציצית בבגד שיש בו ד' כנפות, אך כשאנו יכול להטיל דאנוס מחמת איסור שבת פטור מן המצווה ולכן יכול אפי' לכתחילה ללבוש לציצית בשבת.

וא"כ יש מקום לשאול דגם בלבישת הטלית בלילה נימא הכי, דאחרי שלבש טלית כעת יש לו מצווה לברך וכיון דלהרמב"ם אסור לו לברך דהוי ברכה לבטלה הוא אנוס בקיום מצוות הברכה ופטור מן הברכה, דהרי אין איסור ללבוש ד' כנפות בלא ברכה אלא דיש לו מצווה לברך ומאחר דהשתא הוא אנוס, ומאי איכפ"ל מאיזה טעם הוא אנוס דכיון דאין יכול לברך א"כ הוא אנוס ושפיר יהי' מותר לו ללבוש ציצית בלא ברכה דהרי הוא אנוס מן הברכה.

ויש שרצו לומר כיון דהרא"ש ס"ל שייכול לברך ולדידיה חייב לברך הרי הוא מבטל הברכה לדעת הרא"ש דלדעת הרא"ש הרי הוא חייב לברך ואינו אנוס וא"כ הרי הוא מבטל ברכה שחייב בה, אמנם לכאורה נראה שהגם שהרא"ש ס"ל שחייב לברך, אבל כיון דלמעשה אינו יכול לברך מאחר שהרמב"ם אסורו לברך הרי הוא כעומד לסטים מזויין ואינו נותן לברך דאנוס הוא ומסתברא שגם באנוס זה מותר ללבוש ד' כנפות בלא ציצית והכי נמי גם באנוס זה מותר ללבוש ד' כנפות ולא יברך, דמ"ש אנוס זה מאנוס אחר סוף סוף אינו יכול לברך.

יבואר דמה שלובשין ד' כנפות בלא תכלת הוא משום המרדכי דליכא איסורא ללבוש ד' כנפות בלא ציצית

ודנה בשאגת אריה סימן ל"ב כתב דהא דלובשים ד' כנפות בלא תכלת הרי בלבישתו הבגד של ד' כנפות הרי הוא מבטל מצוות תכלת, וכ' דע"כ קי"ל כהמרדכי דליכא איסורא ללבוש ד' כנפות בלא ציצית אלא דמחוייב הוא בהטלת ציצית אבל כשאין לו ציצית אינו אסור בלבישה זו, וכיון דליכא תכלת הרי הוא אנוס על התכלת, וחזוין מד' הש"א דבכל אונס יכול להכניס עצמו לכך גם אם אינו איסור כמלאכת שבת אלא שאין לו תכלת, וא"כ לפ"ז כל אונס שיש לו שלא לקיים המצוה אין איסור להכניס עצמו בחיוב המצוה ולא לקיימה.

¹ יש שרצו לומר לדעת המרדכי דאין מצוות ציצית בשבת כיון דאסור להטיל ציצית, אך יש להוכיח מדברי הדעת זקנים עה"ת פ' שלח שכתב לבאר מ"ט נסמכה פ' מקושה לפ' ציצית משום דכל השבוע מניחים תפילין לזכור למען תהי' תורת ד' בפך ובשבת דליכא תפילין כדי שלא יכשלו באיסור נתן מצוות הציצית לזכור מצוות ד' ולכן נסמכה פ' ציצית לשבת, ומבואר דגם בשבת איכא מצוות ציצית להמרדכי.

יש לדון באחד שפשט טליתו בלילה על דעת שלא לחזור וללבושו ואח"כ חפץ ללבוש שוב טליתו כדי לזכות במצוות ציצית להרא"ש דס"ל דמחוייב בה האם יכול ללבוש את הטלית, דהנה ביום אם פשט ע"ד שלא לחזור וללבוש ואח"כ לובש שוב הרי הוא מחוייב בברכה בודאי, אך בלילה כיון דתלוי בפלוגתא הראשונים אם כסות יום חייב בציצית כשהוא לובשה בלילה, דלהרמב"ם פטור ולהרא"ש חייב, א"כ לא יוכל לברך מספק, וכיון שכן יל"ד האם ראוי לו לא ללבוש כלל לטליתו או לא.

יבואר פלוגתא האחרונים אם עדיף לקיים מצוות ציצית בלא ברכה מאשר שלא לקיים מצוות ציצית

והיה נראה לכאן' שעדיף שילבש הציצית בלילה אע"פ שלא יוכל לברך עליה מאשר שלא ילבש ולא יקיים מצוות ציצית כלל אע"פ שלא יעשה בברכה, אלא שבוה נחלקו האחרונים וממסקנת המ"ב נראה דס"ל דעדיף שלא יקיים מצוות ציצית מאשר שיקיימנה בלא ברכה.

דהנה כתב הט"ז סימן תקפ"א ס"ק ב' וז"ל וכתב בלבוש שהש"ן שמתפלל סליחות מתעטף בטלית ואינו מברך כדאיתא סי' י"ח בענין כסות לילה, (והיינו דלהרמב"ם פטור מן הציצית ולהכי אינו מברך) ול"ג תמוה דכיון דלהרא"ש חייב בברכה בכסות המיוחד ליום אפי' לבשו בלילה כמ"ש סי' י"ח למה יכניס עצמו תחלה לזה שילבש דבר שיש בו ספק ברכה ולא יברך, לכך נ"ל דודאי בלא עטיפה כלל א"א משום כבוד השכינה ובפרט בסליחות שאומר ויעבור ואי' בגמ' שנתעטף הקב"ה כש"ן כו' אלא יקח טלית חבירו ובוה"ו לא יעבור כלום כי כבר הוכחנו בהלכות ציצית דאין לברך על טלית שאולה, ואפי' למאן דפסק לברך שם היינו כששאלו כדי לצאת בו אבל כאן לא נתכיון אלא משום צניעות בעלמא כ"ע מודים דא"צ לברך כנ"ל נכון, עכ"ל, ומבואר מדבריו דאסור לעשות ספק מצוה במקום שאינו מחוייב במצוה זו כמו ציצית משום שמכניס עצמו בספק ביטול ברכה.

אמנם במגן אברהם שם כתב וז"ל צריך להתעטף בשעה שאומרים י"ג מדות (לבוש) עכ"ל, ולא השיג עליו כלל, ונראה מדבריו דניחא ליה אף שיקח טלית שלו ולא ס"ל דאיכא איסורא במאי דאין מברך, וצ"ב במאי פליגי בזה.

והיה אפשר לומר דנחלקו בטעמא דאילם לא יתרום אם הוא משום דמבטל חיוב ברכה דרמיה עליה והוא כמו שמבטל ברכת הנהנין והכא נמי מי שעושה מצוה בלא ברכה הרי הוא כמבטל חיוב ברכה והודאה להקב"ה על המצוה שזכה לעשות, או דאין חיוב ברכה והודאה על המצוה כברכת הנהנין אלא שהברכה היא להשלים המצוה שתיעשה בשלימות הראויה וכשנעשית בברכה הרי היא נעשית בשלימות, וטעם הדבר כמ"ש בזה"ק דצריך להזכיר שם ד' על המצוה שתראה המצוה שנעשית לשמו יתברך.

ואי נימא שאין חיוב הברכה אלא כדי שתעשה המצוה בשלימותה, א"כ אם אינו יכול לעשות המצוה עם ברכה לכאורה עדיף לעשות ספק מצוה אע"פ שלא יברך עליה שהרי כשאנו מברך אינו אלא חסרון בשלימות המצוה ועדיף שיעשה המצוה שלא בשלימות מאשר שלא יעשה המצוה כלל.

אבל אי נימא שחיוב הברכה הוא כחיוב הודאה על המצוה כברכת הנהנין א"כ טוב יותר שלא לעשות ספק מצוה משום שלא יוכל לברך וכשאנו מברך הרי הוא מבטל חיוב הברכה דרמיה עליה ממנו, משא"כ אם לא יעשה הספק מצוה כלל לא עבר שום איסור.

² אמנם בריטב"א ברכות דף מ' ע"ב פירש דקאי על ברכת המזון או מעין שלש שהוא דאורייתא לשיטתו, ולדבריו אין ראיה דברכת המצוות הוא מדיני המצוה.

³ וכן מבואר בתוס' הרא"ש ברכות דף ט"ו שכתב דאי ברכות המצוות דאורייתא היה הברכה מעכבת את המצוה, וע"כ שהוא מדיני המצוה עצמה ומשום הכי מעכב המצוה, וז"ל דגם השתא שהוא מדרבנן ואינו מעכב המצוה מ"מ הברכה היא להשלים המצוה לעשותה כתיקונה.

וכן הקשה הפמ"ג בפתחיה להלכות ציצית דכיון דדעת בעל המאור שהתכלת מעכבת את הלבן איך לובשין ד' כנפות בציצית לבן בלבד הרי הוא מבטל מצוות ציצית לגמרי לדעת בעל המאור וע"כ כהמרדכי דליכא איסורא ללבוש ד' כנפות בלא ציצית, ויש לעיין למה לא הקשה מהא דאין מטילין תכלת גם לדין דלא קיי"ל כבעל המאור, וכמו שהקשה הש"א, ואפשר דס"ל דאם מקיים מצוות לבן הרי מצוות לבן עדיף מתכלת ודחי לביטול מצוות תכלת, אבל להבעל המאור קשה שהרי גם אינו מקיים מצוות לבן בלא תכלת, וע"כ דקיי"ל כהמרדכי.

יבואר דאילם שאינו יכול לברך הרי הוא מקיים מצוות בלא ברכה

והנה אילם שאינו יכול לברך הרי פשיטא דיכול לקיים מצוות ציצית ולא אמרין ליה שלא לקיים המצוה אע"פ שמבטל מעצמו הברכה, והוא משום שכל שאינו יכול לברך הרי אינו אסור לעשות המצוה אלא שחייב לברך וכל שאינו יכול לברך הרי הוא אנוס מלקיים המצוה ולא מידי קעביד, וכמו שכתב המרדכי לענין לבישת ד' כנפות בלא ציצית.

יבואר אם גם לדעת המרדכי מדרבנן אסור ללבוש ד' כנפות בלא ציצית

והנה בשו"ע וברמ"א סי' י"ג ס"ג כתב דאם נודע לו בשבת שנפסלה טליתו ויש כאן כבוד הבריות כשיושב בבחכ"ס בלא טלית אינו צריך לפשוט טליתו דמותר מפני כבוד הבריות ויכול לסמוך על דברי המרדכי הנ"ל, ומבואר דשרי לסמוך על המרדכי הנ"ל דבשבת הוא אנוס מקיים מצוות הטלית רק במקום דאיכא כבוד הבריות ולא בכל גווני.

ובטעמא דמלתא יעויין במג"א שם שכתב דאע"פ שהתיר המרדכי לבישת ד' כנפות בלא ציצית כשהוא אנוס מלקיים מ"מ איכא איסור דרבנן ללבוש ד' כנפות בלא ציצית, וזוהי הקילו בו מפני כבוד הבריות, דכבוד הבריות דוחה איסור דרבנן בקום ועשה.

אבל בט"ז שם כתב טעם אחר מ"ט לא התירו לבישת הטלית אלא במקום כבוד הבריות אע"פ שדעת המרדכי שרי בכל גוונא אבל מאחר דיש שחולקים על המרדכי וסוברים דאסור ללבוש ד' כנפות בלא ציצית, ולכן לא סמכו על המרדכי אלא במקום כבוד הבריות ולא לכתחילה, ומדברי הט"ז נראה דס"ל לדעת המרדכי ליכא איסורא דרבנן ללבוש ד' כנפות בלא ציצית.

ולכאן למשנת לעיל דהט"ז והמג"א נחלקו אי הברכה היא חלק מן המצווה או דהוי כמו חיוב הודאה על המצוה ואינה באה בתורת שלמות במצווה, דהמג"א ס"ל דהוי חלק מן המצווה ולכן טפי עדיף לקיים מצווה שלא בשלימות מאשר לא לקיים המצוה כלל ועדיף שילבש ציצית ולא יברך מאשר שלא ילבש כלל, והט"ז ס"ל דהוי הודאה בפ"ע על המצווה ואין ראוי לקיים את המצווה באופן שלא יוכל לקיים אח"כ את החיוב ברכה הבא מחמת קיום המצווה שהרי הוא מבטל חיוב ברכה דרמיא עליה.

וא"כ לכאן קשה כנ"ל לדעת הט"ז דאף אי נימא דהוי דין ברכה בפ"ע כהודאה על קיום המצווה מ"מ א"י בגדר איסור לקיים המצווה בלא ברכה, אלא הרי זה מצווה לברך ואין לבטל מצוות הברכה, וא"כ כיון שהוא אנוס על הברכה למה לא ילבש ציצית בלילה ולא יברך שהרי אינו מברך אלא מחמת האונס שאינו יכול לברך.

ובשלמא אי היה ס"ל להט"ז כהמג"א דגם להמרדכי איכא איסורא דרבנן ללבוש ד' כנפות בלא ציצית ולכן אין ללבוש בשבת לכתחילה היה אפשר לומר דגם בזה איכא איסורא דרבנן שלא לקיים מצווה באופן שיהי' אנוס בקיום הברכה ולהכי לא ילבש ד' כנפות בלילה משום שמבטל מצוות הברכה, אבל מדברי הט"ז הרי נראה דס"ל דלהמרדכי ליכא איסורא דרבנן, וא"כ לכאן צ"ע מ"ט לא יוכל ללבוש ואע"פ שאינו מברך הרי הוא אנוס ובכה"ג שרי לעשות המצוה אפי' לכתחילה.

יבואר דיותר ראוי לא להתחייב בקרבן מאשר להתחייב ולהביא קרבן חסר

ולכן נראה לכאורה לבאר באופ"א את מחלוקת הט"ז והמג"א, דהנה הרי כל קרבן עולה ושלמים טעון סמיכה ומבואר בכמה מקומות בש"ס שאין להביא בתורת נדבה קרבן בלא סמיכה אע"פ דסמיכה לא מעכבא מכל מקום אי לא הביא הקרבן כשלא יוכל לקיים בו מצוות סמיכה אא"כ מחויב להביאו דאז יביאנו בלא סמיכה.

וכמבואר בפסחים פ"ט ע"א, דגם במקום שיש עליו ספק אם חייב בפסח שני אינו מביא קרבן פסח ומתנה במותר הפסח משום שמבטל מצוות סמיכה, וכן כתבו התוס' בחגיגה דף ד' בהא דאיתא התם דטומטום פטור מן הראיה וילפינן לה

י ידוע שמרן הגר"ח זצ"ל לא היה הולך בשבת ברחוב עם טלית קטן וטעמו כיון שחשש לשיטת הבעל המאור שהתכלת מעכב את הלבן וכתב הרמב"ן במלחמות שמטעם זה לא הלך הבעל המאור כל ימיו עם טלית קטן כי סבר שזה מעכב עיין בדבריהם בגמ' שבת כ"ה.

ושאלו אביו הבית הלוי זצ"ל ממה נפשך אם הניח חושש לדברי הבעל המאור שהתכלת מעכב את הלבן הרי שאין הציציות שוות מאומה ולא נחשבות ולכן אין בהם טלטול ואם איך חושש לבעל המאור או בודאי שתוכל ללכת ולטלטל טלית קטן כשיש בה בזמנינו רק כן כי הרי הק' מקיים מצות ציצית בכה"ג.

וענה לו מרן הגר"ח זצ"ל דמה שהדבר הינו אפילו ספק כשר כבר חשוב אצלי לציצית דאם ההלכה שלא כדברי הבעל המאור הרי שהציציות כשרות ולספק זה כבר יש חשיבות שהנינו רוצה את

בחגיגה דף ד' ע"א מדכתוב זכור ומקשינן שם טומטום ספקא הוא מי אצטרך קרא למעוטי ספקא, ובתוס' הקשו דלייתי על תנאי ואם הוא אשה ופטור מראיה ליהוי נדבה וא"כ שפיר מצרכין קרא למעט ספק.

ותירצו דמבטל ליה מסמיכה ואע"ג דסמיכה לא מיעכבא כדאיתא ביומא (דף ה.) מכל מקום לכתחילה אין לנו לתקן קרבן כדי לבטלו מסמיכה דהכי קאמר הש"ס פרק האשה בפסחים (דף פט.) גבי ה' שנתערבו פסחיהו ונמצא יבלת באחד מהן ולא דמי לערל וטמא משלחין קרבנותיהו וגם לקמן ממעמינן ליה משום דכל שיישנו בביאה ישנו בהבאה ולא משום סמיכה דהתם נגרא בר חיובא ואריא הוא דרביעא עליה שאינו יכול לסמוך אבל האי לאו בר חיובא הוי דאימא איתתא הוא' ע"כ.

ולכאן קשה דמ"ט לא יתחייב בראיה וכשיביא קרבן ולא יוכל לסמוך הרי הוא אנוס שאינו יכול לסמוך וכמו שהתיר המרדכי ללבוש ד' כנפות בשבת אע"פ שלא יטיל ציצית כיון דהוא אנוס הכ"נ כאן אחרי שהביא את הקרבן הוא אנוס בקיום מצוות סמיכה, והקשה כן בקובץ הערות סי' מ"ה.

יבואר דקרבן בלא סמיכה הוא חסרון בקרבן

ובקה"י החידשים על זבחים סי' ו' כתב דנשאל מרן החזו"א זצ"ל מהו גדר מצוות סמיכה אי הוי דין על הגברא או דהוי דין בחפצא של הקרבן, ואמר החזו"א דנראה דהוי מצווה בחפצא דאי לאו הכי אלא הוי דין על הגברא מ"ט לא יוכל להביא קרבן שלא יוכל לסמוך עליו אלא על כרחך דהוי דין מצווה בחפצא של הקרבן ולכן אין לו להקריב קרבן החסר בשלימות המצווה אע"פ דאינו אלא אנוס בקיום המצווה מ"מ כיון דאינו מחויב בקרבן אלא דרוצה להכניס עצמו לחיוב ואח"כ להיות אנוס בקיום מצוות הסמיכה אין לו לעשות כן דיגרום להביא קרבן חסר.

ובספר מנחת אברהם זבחים דף ו' כתב שאם שחט קרבן בלא סמיכה ועדיין לא נזרק הדם עדיף שיביא קרבן אחר ויסמוך מאשר יזרוק הדם בקרבן בלא סמיכה שהרי אמרו על מצוות סמיכה שאם לא סמך לא כיפר כלפי שמיא וברמב"ם פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ד כתב וז"ל והסמיכה שייך מצוה לפיכך אינה מעכבת לפיכך אם לא סמך כיפר ואינה מעכבת ואע"פ כן מעלין עליו כאלו לא כיפר, עכ"ל, וכתב דנראה מדבריו שהוא חסרון בקרבן ולכן אם שחט הקרבן כשלא סמך עליו תחלה לא יזרוק הדם אלא יביא קרבן אחר כמו שאמרו במנחות שאם הביא קרבן בשבת ושחטו ומצא שמינה יותר ישחוט קרבן אחר להביא הקרבן מן המובחר והכי נמי יביא קרבן אחר להביאו עם סמיכה, יעו"ש שכתב שהראו למרן בעל האבי עזרי זצ"ל את הדברים והסכים עמהם.

ולהכי כל שאינו יכול להביא קרבן בלא סמיכה עדיף שלא יביאהו כלל, ומבואר דעדיף טפי שלא להביא קרבן שאינו מחויב בו ולהביא שלא בשלימות מאשר להתחייב בהקרבן ולהקריבו באופן שאינו מושלם כראוי.

יבואר שמצוה שאינו יכול לקיימו בשלימות עדיף שלא להתחייב בה ולעשותו

שלא כראוי

וא"כ י"ל דהכ"נ לענין מצוה שלא יוכל לברך עליה כיון דהדין ברכה הוא שלימות במצוה ואם אינו מברך הרי זה מצוה חסירה הרי זה דומה לקרבן דאם אינו יכול לסמוך אמרין דעדיף שלא יביא קרבן כלל מאשר להביא קרבן שאינו שלם אע"פ שאינו מעכב.

ובה"ג מציון לענין כיסוי הדם, דהנה הגר"ש איגר הקשה בהגהות השו"ע יו"ד סי' כ"ח מ"ט אסור לשחוט בן עוף ביו"ט אם לא יוכל לכסות דמו דמ"ט לא נימא דאחרי שישחט ולא יהי' לו במה לכסות הדם דהוא אנוס ופטור מן המצווה לכסות, ומ"ש מהא דכתב המרדכי שיכול ללבוש ד' כנפות בלא ציצית כשהוא אנוס על המצוה ועי' בקה"י בב"ב סי' י' משכ"ב.

ושמעתי מאמאמר"ר הגאון זצ"ל ששמע ממרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל שאמר לתרץ באופ"א דכיסוי הדם ביאורו הוא דדם השחיטה הוא חפצא הטעון כיסוי, ואמר שהדם מבקש כסונו, ולהכי כשישחט עוף אם לא יוכל לכסות דמו לא ישחוט דמבטל המצוה מהדם, ולא דמי למש"כ המרדכי בלבישת בגד של ד' כנפות בשבת שלא יוכל הטיל בו ציצית, שאין הבגד דורש להטיל בו ציצית אלא הוא מצוה על הגברא וזוהי היכא דאנוס לא נאסר עליו ללבוש ד' כנפות בלא ציצית.

ואפשר לומר על דרך שאמרנו שכל שמחסר בהמצוה לא יעשה המצוה כלל והכי נמי יש לומר דכיסוי הדם הוא שלימות במצוות השחיטה ולהכי עדיף טפי שלא לשחוט כלל מאשר לשחוט ולקיים מצוות שחיטה שאינה שלימה והגם שיהיה אנוס

המצוה לשאר הפוסקים וממילא יהא זה כדבר שיש בו חשיבות שהנינו רוצה את המצוה לשאר הפוסקים וממילא יהא זה טלטול אצלי בבגד חשוב וזוהי אני חושש אף אם אני מחמיר כדברי הבעל המאור.

ושמעתי מאמאמר"ר זצ"ל שהיה מספר שהגאון ר' מאיר סאלאוויצקי זצ"ל במוצאי יוה"כ אחר תפלת ערבית שהיה אחר זמן ר"ת לחומרא שהוא שמינית היום קודם שיצא זמן של שישית היום שהוא חומרא גדולה נתן את טליתו לבנו ללבוש להחזירו לביתו, וראה שחשש לשיטת הבעל המאור אפי' אחר שעבר כבר זמן ר"ת לחומרא אפי' במקום שהיה עירוב ולא היה רה"ר דאורייתא אלא שנתן לבנו לסמוך על הראשונים דס"ל שהתכלת אינו מעכב את הלבן.

אח"כ מלכסות את הדם מכל מקום אין לעשות המצוה שלא בשלימות שכשאינו מחוייב בה, משא"כ בהטלת ציצית שאינו אלא לובש ד' כנפות ומתחייב בהטלת ציצית ונאנס ואינו מקיים למצווה כלל ולא דמקיימה בחיסרון שלימות דכה"ג דחסר בשלימות עדיף טפי שלא יתחייב בה מעיקרא מאשר שיתחייב ויקיימנה חסירה ולהכי לא יקיים המצוה כשאנו יכול לברך עליה.

וכ"כ באבי עזרי בסוף הלי' שחיטה עפי"מ שמצינו ברא"ש בחולין פ"ו ס' ו' בשם הבה"ג דביסוי הדם הוא גמר של המצוה שחיטה ולהכי עדיף טפי שלא לשחוט כלל מאשר לשחוט ולקיים מצוות שחיטה שאינה שלימה, והגם יהיה אנוס אח"כ מלכסות את הדם מכל מקום אין לעשות המצוה שלא בשלימות כשאנו מחוייב בה, משא"כ בהטלת ציצית שאינו אלא לובש ד' כנפות ומתחייב בהטלת ציצית ונאנס ואינו מקיים למצווה כלל ולא דמקיימה בחיסרון שלימות, דכה"ג דחסר בשלימות עדיף טפי שלא יתחייב בה מעיקרא מאשר שיתחייב ויקיימנה חסירה, ולהכי לא יקיים המצוה כשאנו יכול לברך עליה. וזה על דרך שביארנו בהא דאין מביא קרבן היכא שלא יוכל לסמוך.

יבואר דפלוגת הט"ז והמג"א הוא בהיפוך ממשנ"ת

וא"כ י"ל במחלוקת הט"ז והמג"א בהיפוך, דהט"ז דס"ל דלא ילבש ציצית בלילה מחמת שלא יוכל לברך עליה ס"ל דהברכה היא מדיני המצווה וכיון שגורם לקיום מצווה בלא ברכה דהוי חיסרון במעשה המצווה עדיף טפי שלא יתחייב בה מעיקרא משאם יתחייב ויקיימנה חסירה בלא ברכה.

אבל המג"א ס"ל דהוי מצווה וענין בפ"ע להודות על המצווה ולכן אע"פ שאם יקיים את המצווה יאנס בקיום מצוות הברכה מ"מ אינו איסור לקיים מצווה בלא ברכה אלא דהוי מצווה לברך ובוה שהוא אנוס מחמת דהוי ספק ברכה לבטלה לא יברך.

אלא דלפ"ז יקשה דלהמג"א דס"ל דגם להמרדכי אסור מדרבנן להתחייב בציצית ולא לקיימה גם כשהוא אנוס א"כ הוא הדין אין לו לעשות מצוה אם לא יוכל לברך עליה שהרי מדרבנן אסור לו לבטל המצווה וצ"ע.

ואפשר לומר דס"ל ג"כ כהט"ז דהברכה היא חלק מקיום המצווה אבל ס"ל דעדיף לקיים את המצווה חסירה מאשר שלא לקיימה כלל ולא דמי לקרבן בלא סמיכה דרק בקרבן דענינו הוא ריצוי לשמים ושם יש לדקדק להביאו שלם ולא חסר, משא"כ במצווה בעלמא דכמה דיכול לקיים מצוות טפי מעלי ואין מוטל עליו לחפש לקיים רק מצוות שלימות בלא חיסרון, ומה שקשה מכיוסו הדם אפשר לתרץ כהגר"ח שמואלביץ זצ"ל או כמו שכתב בקה"י ב"ב סימן י'.

ויש לעיין מי שיש לו ספק ברכות ודינו להקל שאוכל בלא ברכה הרי מכנים עצמו לספק על ידי אכילתו ולמה יכנים עצמו לספק ביטול ברכה ואע"פ שהוא אנוס מלעשות ברכה אבל להמג"א אסור מדרבנן להכנים עצמו בביטול ברכה כמו שאסור להכנים עצמו ביטול מצוות ציצית.

יבואר שיכול לפטור בברכתו שחרית את הציצית שלבש בלילה בלא ברכה

ובעיקר השאלה אם ללבוש ציצית בלילה באופן שאינו יכול לברך עליה, נראה שאם ישאר לבוש בהציצית עד שחרית ויברך על הטלית גדול יוכל לפטור את הטלית קטן בברכתו למפרע כמש"כ בריטב"א ברכות דף י"ד וכן הוא בט"ז הלכות ציצית שכשולבש הציצית בידיים מוטונפות יכול לפטור בברכת הטלית גדול ויש מקום לומר שכשהזמן ארוך כל כך אינו פטור אבל אין נראה לחלק בזה, וכן במי שלבש טלית קטן של שבת ושכח לברך עליו וזכר בליל שבת ימתין עד שחרית ויפטור לבישתו מאתמול וצ"ע (וע"ע בגליון 6, 92, 93 משנ"ת בזה).

בענין אם חופת נדה צריך לעשות חופה שנית

זמן שאינה ראויה לביאה, ולהכי חופת נדה מהני לעשותה ארוסה לרב הונא ולדבריו הכי נמי כיון שאינו חסרון בחופה אלא שאינה נעשית נשואה בזה כשתטהר שפיר נעשית נשואה ואין צריך לעשות חופה נוספת.

אמנם בשו"ת רעק"א תנינא סימן נ"ו מבואר דבחופת נדה לרב הונא ולרבינו חננאל דחייש ליה גם ארוסה אינה נעשית בחופת נדה יעו"ש בסוף התשובה.

יבואר ספיקו דהמשנה למלך אם מהני חופה קודם קדושין

ובהא דלא אמרינן כלתה קנינו בחופת נדה דמהני כשתטהר, הנה המל"מ בפ"י מאישות נסתפק אי מהני חופה קודם הקדושין והביא דהרמב"ן והריטב"א ורש"י ס"ל דמהני, והרמ"א באה"ע ס' ס"א כתב שאם קידש בטעות ונשאה ואח"כ נודע שהקדושין היו בטעות אין צריך לברך שנית ז' ברכות, ומשמע שהנשואין חלו קודם הקדושין והרי אי אפשר לעשות נשואין בלא קדושין וע"כ דהנשואין יחולו כשיקדשנה ושפיר מהני ברכות אלו שברך שהרי נעשית נשואה בחופה זו.

וצ"ל כמש"כ באבי עזרי (פ"ג מאישות ה"ג) דמעשה הקנין של חופה שאני משאר קנינים ולכן לא מהני שליחות ותנאי בחופה, ואי"צ עדים, ובאמת באו"ש נסתפק אם צריך עדים על החופה, אך באבי עזרי כתב דלא מצאנו בשום מקום דבעי עדים על החופה, (אמנם באבנ"מ סימן ל"ה כתב דצריך עדים על החופה) וטעמו דלא בעי עדים כיון דהמצאיות של חופה שהאשה נמצאת ברשותה היא היוצרת את החלות של החופה, ולא מעשה קנין ידיה שיוצר חלות אלא מצאיות ועובדא קיימת.

ולפ"ז ביאר האבי עזרי דבחופה ל"ש כלתה קנינו, כיון שהמצאיות קיימת שהיא נכנסה לרשותו, ולפ"ז אתי שפיר מש"כ הרמב"ן והריטב"א והמרדכי בשם רש"י דמהני חופה קודם הקדושין, משום דאין חסרון של כלתה קנינו בחופה.

ולפ"ז אתי שפיר מש"כ הרמב"ם הרי היא כארוסה עדיין בחופת נדה ולא גמרו הנשואין, והיינו משום דחופת נדה אע"ג דלא חיילא משום דהאשה אינה ראויה לביאה, אבל חשיב שפיר חופה ומהני לעשותה נשואה לכשתטהר, ולפ"ז אתי שפיר מ"ט א"צ לברך שבע ברכות שנית לכשתטהר, דמ"מ מעשה החופה הוי מועליא.

יבואר דעת החזון איש דבחופת נדה צריך חופה שנית אלא דכל שהיא בביתו חשיב חופה וצריך שיתכוון לשם נשואין

אכן החזון איש סימן ס"ג סקכ"א כתב וז"ל נראה דיש נפקותא בחופת נדה בין הרמב"ם והרא"ש גם לענין תוספת דלדעת הרא"ש דחופה מעליתא היא אלא שלא הקנה לה עדיין תוספת כיון שטבלה זכתה בתוספת דגמרה לה חבת חופה, אבל לדעת הרמב"ם צריך לעשות חופה לכשתטהר ואם מת קודם ששכנסה אין לה תוספת מיהו אם היא שרוי בביתו אפשר דחשיב תכף חופה מיהו צריך כונה לנשואין עכ"ל.

ומבואר ס"ל דלד' הר"מ בחופת נדה כשתטהר בעי לעשות חופה שנית דחופת נדה לא אהני מידי, אלא שכ' דמ"מ כיון דהוי בביתו מהני כחופה אלא דבעי שייכון לשם נשואין, וכדבריו משמע לכאורה במאירי ריש כתובות שהביא שיטת גדולי המחברים הר"מ דחופת נדה הרי היא כארוסה והוסף ורבותי למדים מדבריהם שאם נכנסה נדה ומתה קודם שתטבול אינו יורשה אלא שאם לא מתה אלא לאחר כמה זמן

שמעתי שנסתפקו למעשה בחופת נדה דלדעת הרמב"ם הרי היא כארוסה עדיין, אם צריך לעשות חופה שנית, או דכשתטהר הרי היא כנשואה לכל דבר גם בלא חופה שנית, ובאמת לא שמענו מעולם שעושין חופה שנית, ושמעתי שחכם אחד החמיר בזה, ואיני בא אלא לברר דברי רבותינו בקצרה בזה.

הנה הרמב"ם פ"י מהלכות אישות הלכה ב' כתב וז"ל אבל אם היתה נדה אף על פי שנכנסה לחופה ונתיעד עמה לא גמרו הנשואין והרי היא כארוסה עדיין, עכ"ל, ובפשוטו נראה דס"ל דחופת נדה לא עבדה נשואין כלל.

אמנם הר"מ כתב שם בה"ז וז"ל ולא תנשא נדה עד שתטהר ואין מברכין לה ברכת חתנים עד שתטהר ואם עבר ונשא וברך אינו חוזר ומברך עכ"ל, ולכאורה מלשונו ולא תנשא נדה עד שתטהר משמע שאינו אלא לכתחלה אבל חופת נדה אהני אלא דאסור לעשות כאלו נשואין, וכן הלשון בר"י מיגש שהביא המ"מ שם דבנדה אינו ראוי שתכנס לחופה, וצ"ב דהא החופה לא קני כלל א"כ הוי לעיכובא, וכן בשו"ע סימן ס"א כתב כשר הדבר שלא תנשא נדה עד שתטהר וכוונתו לשיטת הרמב"ם ומשמע דאינו אלא לכתחלה וצ"ע.

ובאמת לשון הרמב"ם דלא גמרו הנשואין ומשמע דמ"מ גם בחופת נדה אהני אלא דלא גמרו הנשואין, והאחרונים פירשו בדעת הרמב"ם דאהני למקצת דברים, יעויין בבית מאיר סימן ס"א שכתב דאהני לענין היתר ביאה ולא ליורשה ולשאר קניני ממון שבה, והגר"ט ריש כתובות האריך דאהני לקניני ממון ולא להיתר ביאה יעו"ש, אמנם במ"מ שם נראה שלא קנאה כלל וכן משמע במאירי.

והנה לשון הרמב"ם נראה שלא גמרו הנשואין עדיין, נראה דעדיין לא גמרו אבל כשתטהר יגמרו הנשואין דאי בעינן חופה שנית מהו זה שכתב שלא גמרו עדיין הרי הנשואין לא גמרו ולא תהא חשובה נשואה אלא כשיעשה חופה שנית, והדברים נראים שעדיין לא גמרו הנשואין אבל לכשתטהר יגמרו הנשואין, אלא שהדבר צריך פירוש דאי חופה שאינה ראויה לביאה לאו חופה היא א"כ מאי מהני כשתטהר הרי החופה היתה בזמן שאינה ראויה לביאה ועוד קשה דאי לא חיילא בשעת החופה איך יחול אחר כך כשתטהר הרי קי"ל דכל קניין שלא נגמר בשעתה הרי כלתה קנינו ולא חייל גם לאחר זמן.

יב' דחופת נדה אינו חסרון בחופה אלא שהוא חסרון בנשואין אבל החופה מהני

והנה במהרי"ט קדושין על הרי"ף דף ג' הקשה איך מהני חופה לקדושין לרב הונא הרי מאחר ואינה אלא ארוסה אסורה לבעלה עד שתנשא, וא"כ הוי חופה שאינה ראויה לביאה ואין מהני להרמב"ם חופה לרב הונא ובשלמא אי נימא דחופה לרב הונא עושה אירוסין ונשואין כאחת ניהא, אבל בתוס' הרא"ש קדושין דף ה' ע"ב נסתפק בזה אי בעינן ביאה אחר חופה לעשותה נשואה וא"כ הרי הוי חופה שאינה ראויה לביאה, (ובמהרי"ט כתב דרב הונא ס"ל דחופת נדה מהני) והיינו אפשר לומר דחופה לא מהני לעשותה נשואה אבל לעשותה ארוסה שפיר מהני דחופה שאינה ראויה לביאה אינו חסרון בחופה אלא שאינו יכול לעשותה נשואה כל זמן שאינה ראויה לביאה ולהכי חופה לרב הונא שפיר מהני לעשותה ארוסה.

ובספר הזכרון אהל חייא בעמוד ר"ג הביא מרבינו הגאון ר' נחום פרצבוץ זצ"ל כמשנ"ת דחופת שאינה ראויה לביאה אינו חסרון בחופה אלא אינה נעשית נשואה כל

וראי טבלה ובחוקת טהרה היא, ונראה מדבריו שמה שנכנסה אחר כך לביתו מהני ואי"צ חופה בפני עדים שנית.

אכן הבית מאיר סימן ס"א בשי' הר"מ כתב להדיא דבחופת נדה כשתטהר לא בעי' חופה נוספת, וז"ל בראש הסימן ויראה לע"ד דל' הש"ע ל"ד ואך ר"ל לעניני קנינים היא כארוסה אבל מודה שבחופת נדה יצאה מאיסור כלה ושרי' לו לכשתטהר אף לבעול בלא כוונת נשואין שהרי קורא לה שנכנס' לחופה עכ"ל, ואפשר בטעמו כמשנ"ת משום החופה ל"ה מעשה קנין אלא מעשה נשואין והבאה לביתו וגם חופת נדה היו תחילת נשואין להיתר ביאה שהרי הביאה לביתו ורק דלא נתקיים דפירושנה לו כיון דהיא נדה אבל מ"מ חל ההיתר ביאה לכשתהיה טהורה.

וכן כתב בשו"ת דברי חיים מצאנו אב"ע סימן סה ד"ה בנידון שכ' דחופת נדה שם חופה עלה רק דאינו קונה כעת אבל אם תטהר שוב א"צ חופה מחדש וכדברי הבית מאיר

בעניני הסח בין הקריאה לברכה אחרונה על התורה אם יכול לברך

ונשאלתי במי שעלה למפטיר בפרשת שלח ובפסוק אחרון שהוא אני ד' אלוקים אשר הוצאתי וכו' אני ד' אלוקים, אמר העולה ד' אלוקים אמת קודם ברכה שביך על התורה האם הוא הפסק בין הקריאה לברכה ושם אינו יכול לברך.

בשער הציון סימן תרצ"ב ס"ק י"ב נסתפק בהפסק בין קריאת המגלה לברכת הרב את ריבון ע"ל יוכל לברך ברכת הרב את ריבון, וכתב לדבול העיטור שאינו ברכה על הקריאה אלא על הנס יוכל לברך, ומשמע דאם הפסק בין קריאה לברכה שלאחריה אינו מברך.

והנה בשמחת תורה העולה לכל הנערים אומר המלאך הגואל קודם הברכה שלאחריה, וכן כתב המ"ב סימן תרס"ט ס"ק י"ד על מה שכתב הרמ"א וקורין להם פרשת המלאך הגואל, וכתב בא"ר דמברכים אותם קודם ברכה אחרונה שלהם וכן מנהגו, עכ"ל, ומבואר דקורין המלאך קודם הברכה ולא חיישינן להפסק בין הקריאה לברכה, ואך דס"ל דקריאת המלאך שייך להקריאה ולהכי לא הוי הפסק, ואפשר דהכי נמי אמירת אמת מיישך שייך להקריאה ולא הוי הפסק.

וכבר הקשה הביטורי יעקב תוס' ס"ק י"ב איך קוראין המלאך קודם הברכה ולא הוי הפסק בין הברכה להקריאה, ות' דכיון שהו פסוק בתורה א"ל הפסק, ואע"פ שחזק קורא זה בע"פ הרי הכ"נ ביוה"כ היה קורא פסוקים של בעשור שבחושם הפסוקים על פה קודם שמתברך, ולכאורה מבואר מדבריו שדיוכו של חול הוי הפסק בין קריאה לברכה שלאחריה, אמנם אין מפורש בדבריו שגם בדיעבד הדין כן, ואפשר דכל דבריו אינם אלא לענין לכתחילה איך מפסיקים בין קריאה לברכה וע"ז כתב דכיון שהוא פסוק בתורה אינו הפסק.

ונשאלתי במי שביך שהחיינו על פרי אחר שביך ברכת הפרי ונוכח שכבר בירך עליו
שהחיינו אם הוי הפסק.

הנה בזה שבכרתו היתה לבטלה לכאורה הוי הפסק וחזור ומברך, אבל כבר נדע פלוגת המג"א והרעק"א בקידוש על המים והיה דעתו לשתות עוד יין שצריך לקדש שנית, ובמג"א סימן

כל הנמצא במקדש פורח וצומח

כתוב "ומטה אהרן בתוך מטותם", ובבעל הטורים בפרשת וארא כתב על הפסוק "ויבלע מטה אהרן את מטותם" שגם במטה אהרן שהונה בבית קדש הקדשים בלע מטה אהרן את כל המטות ובבוקר מטה אהרן איש את מטתו, וע"ז ב"ש מה הוצרכו לה שמיטע מטה אהרן את מטותם והיה לא נאמר אלא האיש אשר אבחר בו מטתו יפיר, ואי"כ דננס לו להכיר שהקב"ה בחר באהרן לקדשו ולמה הוצרכו לבלעיה זו.

ושמעתי לבאר ע"פ מה דאיתא ביומא דף ל"ט ע"ב אמר רב וזוטרא בר טוביה למה נקרא שמו יער דכתבי במלכים א' "בית יער הלבנון" לומר לך מה יער מלבבל אף בית המקדש מלבבל, דאמר רב הושעיא בשעה שבנה שלמה בית המקדש נטע בו כל מיני גידים של הלב, והיו מוציאים פירות בזמניהם, וכיון שהיה מונחבת בהן היו נושרין פירותיהן, שנאמר בתהלים ע"ב "ירעש כלבנון פרי" ומתן היתה פרנסה לכהונה, וכיון שנכנסו גוים להיכל יבשו, שנאמר (נחביא נחום א') "ופרח לבנון אמלל", ועתידי הקדוש ברוך הוא להנביא לנו שנאמר בישיעיהו ל"ה פרח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה.

וכן הוא בילקוט שמעוני מלכים א' רמז קפ"ה וז"ל וכן את בית יער הלבנון, אמר מר וזוטרא בר טוביה למה נקרא שמו יער לומר לך מה יער מלבבל אף בית המקדש מלבבל, וכן הוא אומר הנה מטותי שלשלמה של מלך שהשלום שלו, מטה זה בית המקדש, ולמה נמשל בית המקדש למטה אלא מה המטה אינה אלא לפריה ורביה אף בית המקדש כל מה שהיה בתוכו מפרה ורבה שנאמר וארבינו הבדים, וכה"ל והזהר זהב פירות שהיו עושה פירות. וכן הוא במדרש תנחומא פ' תרומה ס' י"א וז"ל א"ר לוי כשהכניס שלמה את הארון לביהמ"ק הרשיבו כל העצים והארצים שהיו שם ושמו פירות שהן (תהלים צב) שתולים בבית ד' בחצרות אלקינו יפריחו, והיו הולכין ועושין פירות והם היו פרנסה גדולה לפרי

י"ב יבואר מדבריו הבית שמואל נראה שאי"צ חופה שנית

והנה בבית שמואל סימן ס"ד סק"ה כתב על השו"ע דאין כונסין בתולה בשבת דעיי' זוהר במציאתה ובמעש' והוי כקונה בשבת דאם היה לה חופה מנכוד יום והיתה נדה תליא בפלוגת הרמב"ם וע"ז דל"ר דל"מ דל"מ חופת נדה אסורה לטבול בשבת, ודבריו צ"ב דאסור אסורה לטבול בשבת וכו' במבילתה קונה אותה דנדה דחשיב כקונה בשבת, והא בעי חופה ויעשה אותה במצויי שבת, ומבואר לכאורה דס"ל לב"ש בד' הר"מ דכל שהיא טובלת ונעשית טהורה א"צ לעשות שנית חופה ולהכי הוי בטבילה כקונה קנין בשבת והיינו דכיון דנעשית טהורה שוב ממילא נכנסה לרשות העל והוי מעשה נשואין ואין צריך חופה שנית.

ואע"פ שבעל שו"ת אלא שאל גמרא אלא כשתטהר ואמאי חשיב כקונה בשבת נראה דגם העושה פעולה שמוחמתה חל הקניין אסור בשבת ויעוין בתשובות רעק"א סימן קנ"ט שנסתפק בעשה קניין על תנאי אם מותר לעשות התנאי בשבת שבוה חייל הקניין.

והיה מקום להסתפק בדבריו שמה שכתב דאסורה לטבול בשבת אפשר דהוא משום ההבאה של אחר כך אסור בזה שהחופה היתה חופת נדה הקניין הוא בשבת על ידי ביאה, אמנם מלשנו נראה שאסור לטבול בשבת שהטבילה עצמה אסורה בשבת ונראה דס"ל כמשנ"ת דכשתטהר נעשית קנייה לו בחופה שנעשה בשבת, אבל ע"כ נראה מדבריו שאי"צ לעשות חופה שנית

עכ"ל ונראה דמדויק כן בלשון הר"מ שכ' והרי היא כארוסה עדיין ותיבת עדיין נראה דכעת הוי כארוסה, אבל כשתטהר תעשה כנשואה, וכ"כ בלבוש בסימן ס"א שהביא דברי הר"מ והוסיף דהרי היא כארוסה עדיין עד שתטהר ומפורש כוונת הלבוש דהוי ארוסה עד שתטהר אבל כשהיא טהורה שוב אהני החופה שתהא כנשואה.

נמצינו למדים שלא מצאנו מי שאומר שצריך לעשות חופה שנית בעדים שדעת הבית מאיר דחופת נדה כשתטהר הרי היא כנשואה, וכן נראה דעת הב"ש שכשתטהר נעשית נשואה על ידי חופה ראשונה, וכן נראה מלשנו הטעור של הרמב"ם, וכ"כ בשו"ת דברי חיים, וגם להחזו"א דס"ל דבעי חופה שנית מכל מקום בהיותה בביתו סגי אבל לעשות חופה שנית בעדים לא שמענו לעשות כן גם אצל הנוהגים כמון השו"ע בכל דבריהם.

ויעיין במ"ב סימן של"ט ס"ק ל"ב שכתב דחופת נדה מהני לקנותה לעשותה נשואה לכל דבר ואם עשאה בערב שבת כשהיא נדה טובלת בשבת ומותרת לו יעו"ש.

יבואר אם העולה אומר חזק חזק יחד עם הציבור

וכבר נסתפקו אם בגמרא הספר שהמנהג שהעולם אומרים חזק חזק ונתחזקו אם העולה גם אומר חזק חזק עם הציבור, ומנהג העולם שאינו אומר עם הציבור שהרי הוא ברכה להעולה, וגם שהרי הוא הפסק בין קריאה לברכה, אבל בארוחת רבינו ח"ב עמוד ש"ג כתב שמרן בעל הקהלות יעקב זצ"ל היה אומר חזק חזק כשעלה לחזק, ומסתבר דהוי ס"ל שהוא גם מועיין הקריאה שהרי מברכים חזק חזק בתורה ולהכי אינו הפסק.

והנה כפי שיהי הלכה הביא שהגרא"ל זלונג זצ"ל העיד על הגר"ר בענינים זצ"ל שהיה אומר חזק חזק יחד עם הציבור, ואילו בלוח א"י הביא הגר"מ מיקוצי נספח שלא יאמר בעצמו מחשש הפסק, וכן בספר חיי בנימין להגאון ר' בנימין פוזן זצ"ל ח"א עמוד י"ט הביא שהרב קאפלמן זצ"ל ראש ישיבת לוצרעין היה חושש להפסק, והביא שכנראה כך נהג רבו הגר"ש שקאפ זצ"ל שלא היה אומר מחשש הפסק.

ועכ"פ בנדון דידן מסתבר שאינו הפסק שהרי לומר שד' אלוקים אמת לאחר קריאתה הוא משבת התורה ולהכי אינו הפסק, וכמדומני שיש נוהגים אצל הספרדים שאומרים קודם הברכה אמת ומברכים ברכה שלאחריה.

ושמעתי שהיה מעשה שהגבאי עלה לתורה וקודם שביך ברכה שלאחריה התחיל לומר מי שברך, ובה לכאורה אינו שייך להקריאה, ויש לעיין אם יוכל לברך לאחריה, ולמה שנסתפק בשער הציון סימן תרצ"ב לא יוכל לברך לאחריה וע"ע.

מי שביך שהחיינו על פרי אחר שביך ברכת הפרי ונוכח שכבר בירך עליו שהחיינו אם הוי הפסק

רע"א כתב שאינו צריך לברך שנית על היין שהרי בירך על היין, וברעק"א הקשה הרי ברכת קידוש עשעה על המים הוי הפסק בין ברכת בורא פרי הגפן לשתיתו ואיך יוכל לשתות על סמך ברכה זו, ובדעת המג"א נראה שכל שחשב בדעתו שצריך לברך אע"פ שהוא ברכה לבטלה אינו חסר, ויעוין במעדני כהן חלק ב' באריכות בעניין זה.

כל הנמצא במקדש פורח וצומח

ושמעתי בשם הסבא מסלובדקא זצ"ל שאמר שהאדם נברא עם שאיפות לגדלות ואינו מסתפק במועט כדי שיוכל לגדול, ובלא שיהיה לאדם שאיפות לא יוכל להיות ממוט כלום, ולכן היה תביעה על משה רבינו על שאמר רב לכם בני לוי שזולז בשאיפתם לגדלות, ולכן נעשה בזה שנאמר לו רב לך על שרצוה עוד מעלת ארץ ישראל, ואמר לו הקב"ה לא די לך בכל מעלותיך וגם א"י אתה מבקש, וזה מידה כנגד מידה.

ושמעתי שהגאון ר' אליעזר יהודה פניקל זצ"ל ראש ישיבת מיר הגיע לחתנות חתן אחד מגדולי ישראל לתל אביב ואחר החופה רצה הגרא"י לחזור לירושלים לביתו ונקש על דלת החדר ייחוד והחתן פתח לו ואמר הגרא"י שהוא מוכרח לחזור לירושלים ואינו יכול להמתין והחתן אמר לו שהוא מבין ומודה לו וכו', וחזר ואמר לו הגרא"י למה אינו מבין מאד ולא ידע דמה רוצה ממנו הגרא"י, ואמר לו הגרא"י שמסתבא הכין לומר דברי תורה בחתונה וביקשו שיאמר לו הד"ת לפני נסיעתו לירושלים כשהוא עומד בפנת חדר ייחוד, וההשתקקות של ראש ישיבת מיר לשמוע ד"ת חדשים הוציא אותו משוויין נפשו להוציא חתן מחדר ייחוד ולשמוע בבית ד"ת קטן שיחזור לירושלים. וע"ז אפשר לומר אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוי יביוז לו והיינו דההשתקקות שלו לשמוע דברי תורה היה ללא גבול וכמו שאמר ראש ישיבת מיר שיבוא לעולם האמת עם שלש מאות חבורות ששמע על ייאושו מודעת שישמע מכווריהם ואברכים שהיו באים לומר לפניו דברי תורה והיה נתן לכל אחד מילה על הדברי תורה למהרה בהם, ומי שכל שאיפתו אינו אלא לתורה הוא זכה וע"י צמחיה ישיבת מיר יכיוס מונה אלפי בני תורה לתלמידי חכמים, והכל מכוחו של אותו זקן.

בעניני השאיפות לגדלות מצמיחה גדלות

איתא במדרש רבה ברב בישר ברב בישרוהו, משה רבינו אמר "רב לכם בני לוי" ואמר לו הקב"ה "רב לך אל תוסף דבר אלי עוד דבר זה", וצ"ב והרי משה רבינו הוכיח את קורח ועדתו שלא יריבו על הכהונה באמרו להם רב לכם בני לוי, ולמה נעש שהקב"ה אמר לו אל תוסף דבר אלי שלא יבקש על כניסתו לארץ.

שאם צריך לעשות חופה שנית למה לא תטבול בשבת.

יבואר אם האיסור לטבול בשבת הוא משום איסור הטבילה שנראה כמתקן שאסורו כשאנו לצורך ביאת מצוה

אמנם נראה שאפשר שכונת הב"ש שאסור לטבול בשבת שמוארה אסורה לטבול שלא התירו טבילה בשבת אלא כשמוותרת בביאה אלא הביא שאסורה לו לא התירו אסורה בשבת כמש"כ הש"ך יו"ד סימן קצ"ז ס"ק ג' לגבי אלמנה שעשו החופה בערב שבת שאינו קונה אותה אלא בביאה ולהכי כתב בשו"ע או"ח סימן של"ט ס"ה שאסור לבוא עליה ביאה ראשונה בשבת ולהכי אסורה לטבול בשבת שכל שאסורה בביאה לא התירו לטבול בשבת. והכי נמי כיון דלדבריהם דחופת נדה לא מהני להתירו תא אסורה לטבול בשבת משום איסור הטבילה בשבת, אלא דאי נימא כמו שנתבאר דכשתטהר גמרה קנייתה כמו שכתב הבית מאיר א"כ למה לא תטבול בשבת הרי בטבילה תהא מותרת לבעלה שהרי גמרה החופה, וע"כ שגם זה אסור לגמור החופה על ידי טהרה בטבילה וע"ע.

ואי נימא שמוותרת שהטבילה אסורה אפ"ר דל"ב דבעי חופה שנית ולהכי היא אסור כל זמן שלא עשו חופה שנית ולהכי לא תטבול כשאניה לצורך ביאה משום איסור טבילה בשבת שנראה כמתקן וע"ע.